

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ВІЙНИ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ

©2026 НЕДОБОР І. В.

УДК 330.341.42:338.24
JEL: D74; F52; H12; O11

Недобор І. В. Теоретико-методичне забезпечення дослідження впливу війни на соціально-економічні системи

Статтю присвячено вивченню та вдосконаленню теоретико-методичного забезпечення визначення впливу війни на соціально-економічні системи в умовах масштабних воєнних трансформацій та післявоєнного відновлення національної економіки. Актуальність тематики дослідження зумовлена необхідністю формування методологічного підґрунтя для комплексного оцінювання наслідків війн, визначення механізмів забезпечення економічної стійкості, адаптивності та резильєнтності соціально-економічних систем, а також для розроблення методичних засад формування ефективної державної політики щодо відновлення України. Дослідження має на меті узагальнити та систематизувати теоретико-методичні підходи до вивчення впливу війни на соціально-економічні системи, а також обґрунтувати засади формування методичного підґрунтя для аналізу процесів функціонування та відновлення національної економіки в умовах воєнних і повоєнних трансформацій. У статті досліджено сучасні концепції визначення економічних наслідків воєнних дій, підходи до оцінювання економічної стійкості, резильєнтності, адаптивності та економічної безпеки, а також особливості трансформації соціально-економічних систем під впливом зовнішніх шоків. Вивчено сучасні підходи до визначення змісту адаптаційних процесів на макроекономічному та локальному рівнях, систематизації форм економічної адаптації та визначення їхньої ролі в забезпеченні безперервності функціонування національної економіки. Сформовано їхню логічну класифікацію та визначено місце концепції економічної резильєнтності як одного з ключових напрямів сучасної економічної науки. Виявлено, що сучасна еволюція наукових підходів характеризується переходом від традиційного оцінювання масштабів економічних втрат до комплексного аналізу процесів забезпечення економічної стійкості, адаптивності та післявоєнного відновлення. Встановлено, що ефективне дослідження впливу війни потребує інтегрованого підходу, який одночасно враховує економічні, соціальні, демографічні, інституційні та безпекові чинники розвитку. Обґрунтовано доцільність інтеграції положень економічної стійкості, адаптивного управління, інституційної економіки та системного аналізу під час формування сучасного методичного інструментарію оцінювання наслідків війни. Досліджено основні моделі адаптації економічних систем до воєнних викликів, серед яких асиміляція, акомодация, реформування, реструктуризація, просторова релокація, реорганізація, збереження та стагнація. Також систематизовано підходи до класифікації адаптаційних моделей і форм адаптації на різних рівнях господарювання.

Ключові слова: війна; соціально-економічні системи; економічна стійкість; адаптація; резильєнтність; структурні злами; післявоєнне відновлення.

Рис.: 1. Бібл.: 23.

Недобор Ірина Василівна – кандидат наук з державного управління, директор Департаменту публічної дипломатії та міжнародних відносин, Громадська організація «Життя під час війни» (вул. Лариси Руденко, 6а, офіс 388, Київ, 02141, Україна)

E-mail: iryna.nedobor@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-7780-6296>

UDC 330.341.42:338.24
JEL: D74; F52; H12; O11

Nedobor I. V. The Theoretical and Methodological Support for Researching the Impact of War on Socioeconomic Systems

The article is dedicated to studying and improving the theoretical and methodological support for determining the impact of the ongoing war on socioeconomic systems during large-scale military transformations and postwar national economic recovery. The relevance of the topic is driven by the need to create a methodological foundation for a comprehensive assessment of the consequences of wars, identifying mechanisms to ensure economic stability, adaptability, and resilience of socioeconomic systems, as well as for developing methodological principles for forming efficient State policies for Ukraine's recovery. The aim of the study is to summarize and systematize theoretical and methodological approaches to analyzing the impact of the war on socioeconomic systems and to substantiate the principles for creating a methodological basis for analyzing the functioning and recovery processes of the national economy under conditions of wartime and postwar transformations. The article explores modern conceptions for determining the economic consequences of military actions, approaches to assessing economic stability, resilience, adaptability, and economic security, as well as the specifics of transforming socioeconomic systems under external shocks. The study looks into current approaches to defining the content of adaptive processes at both the macroeconomic and local levels, systematizing forms of economic adaptation, and determining their role in ensuring the continuous functioning of the national economy. Their logical classification is outlined, and the role of the economic resilience conception is identified as one of the key directions in modern economic science. It was found that the current evolution of scientific approaches is marked by a shift from traditional assessments of the scale of economic losses to a comprehensive analysis of the processes that ensure economic stability, adaptability, and postwar recovery. It has been found that efficient research on the impact of war requires an integrated approach that simultaneously takes into account economic, social, demographic, institutional, and security factors of development. The rationale for integrating concepts of economic resilience, adaptive management, institutional economics, and systems analysis when developing modern methodological tools for assessing the consequences of war has been substantiated. The main models of adapting economic systems to wartime challenges have been examined, including assimilation, accommodation, reform, restructuring, spatial relocation, reorganization, preservation, and stagnation. Approaches to classifying adaptation models and forms of adaptation at different levels of economic activity have also been systematized.

Keywords: war; socioeconomic systems; economic resilience; adaptation; resilience; structural breaks; postwar recovery.

Fig.: 1. Bibl.: 23.

Повномасштабна війна, що триває в Україні, стала безпрецедентним чинником трансформації соціально-економічних систем усіх рівнів. Її наслідки вийшли далеко за межі прямих матеріальних втрат, формуючи нову конфігурацію економічних, соціальних, інституційних і просторових процесів, що потребують комплексного наукового осмислення. За сучасних умов традиційні підходи до аналізу функціонування економічних систем уже не забезпечують достатнього рівня пояснення процесів адаптації, стійкості та відновлення, оскільки не враховують специфіку довготривалого воєнного впливу, високий рівень невизначеності та багатовекторність кризових явищ.

Особливої актуальності набуває розвиток теоретико-методичного забезпечення дослідження впливу війни на соціально-економічні системи, що дозволить сформулювати науково обґрунтовані підходи до оцінювання масштабів трансформацій, визначення механізмів забезпечення економічної стійкості, адаптивності та резильєнтності, а також обґрунтування пріоритетних напрямів післявоєнного відновлення. Враховуючи стратегічне значення України для європейського економічного простору, результати таких досліджень мають не лише національне, а й міжнародне практичне значення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика впливу війни на соціально-економічні системи останніми роками набула особливої актуальності як у вітчизняній, так і в зарубіжній економічній науці. Сучасні дослідження підіймають широкий спектр питань, пов'язаних із оцінюванням економічних наслідків воєнних конфліктів, забезпеченням економічної стійкості, формуванням адаптаційних механізмів функціонування економічних систем та обґрунтуванням стратегій післявоєнного відновлення. Дослідженню адаптаційних процесів функціонування економіки та підприємств в умовах війни присвячені праці О. О. Федотова, С. О. Федотова [2], Р. В. Грінченка, К. А. Кисличка, В. Г. Нечепелюка, В. С. Онищука [5], С. В. Іщенко, В. П. Ткача, О. О. Глазунової [16], В. Ю. Халіної та Є. В. Абеленцева [22]. Здебільшого автори розглядають економічну адаптацію як безперервний процес трансформації управлінських механізмів, організаційних структур і бізнес-процесів під впливом кризових чинників, акцентуючи увагу на необхідності підвищення гнучкості економічних

систем та їх здатності функціонувати в умовах високої невизначеності.

Вагомий пласт досліджень присвячено питанням економічної стійкості, резильєнтності та економічної безпеки держави. Зокрема, С. Іванов [6], А. В. Лісовий і В. М. Краєвський [7], С. В. Козловський, В. В. Скомаровський, Ю. В. Солоненко та С. Ю. Довгалюк [13], М. В. Жикаляк [15] обґрунтували роль економічної стійкості як ключової характеристики здатності національної економіки протистояти зовнішнім шокам, підтримувати безперервність економічних процесів та забезпечувати умови для відновлення після кризових впливів.

Проблематику післявоєнної модернізації економіки та стратегічного відновлення України дослідили А. В. Череп, А. А. Лещенко [4], Л. Ємельяненко, В. Пантасенко [17], які визначили необхідність інституційної модернізації, структурних реформ, інтеграції європейського досвіду та формування довгострокових механізмів економічного розвитку. Просторовий вимір трансформацій економіки, зокрема релокаційні процеси та структурні зміни регіональних економічних систем, розкрито в дослідженні Н. Шандової та С. Годунова [18].

Суттєвий внесок у розвиток теоретичних засад дослідження економічних наслідків воєнних конфліктів зробили зарубіжні науковці. Фундаментальне узагальнення економічних аспектів громадянських воєн представлено в роботі Ч. Блаттмана та Е. Мігуеля [10], де систематизовано економічні механізми впливу збройних конфліктів на розвиток держав. Теоретичні основи економічної вразливості та резильєнтності розробили Л. Брігугльйо, Г. Кордіна, Н. Фарруджіа та С. Велла [11], які запропонували концептуальний підхід до оцінювання здатності економічних систем адаптуватися до зовнішніх шоків. Подальший розвиток концепції економічної резильєнтності регіонів здійснили Дж. Сіммі та Р. Мартін [19], а також самостійно Р. Мартін [20], які довели еволюційний характер формування стійкості територіальних економічних систем та її залежність від структурних особливостей регіонального розвитку. Емпіричне підтвердження довгострокового впливу воєнних конфліктів на економічний розвиток представлено в дослідженні А. М. Ібаньєс, А. Архони, Х. Артеаги, Х. К. Карденаса та П. Джустіно [12].

Теоретико-методологічні засади адаптації економічних систем до змін зовнішнього середовища сформовано у працях Л. В. Соколової [21], яка запропонувала системний підхід до побудови адаптаційного механізму підприємств, а також А. О. Мельник [23], яка дослідила еволюцію поняття адаптації підприємства та її місце в системі управління розвитком економічних систем.

Дослідження джерел літератури показало, що більшість наявних авторів розглядає окремі аспекти впливу війни: економічну безпеку, адаптацію бізнесу, економічну стійкість або післявоєнне відновлення. Значно меншою мірою виявлено дослідження, у яких зазначені напрями інтегруються в єдину теоретико-методичну систему для вивчення впливу війни на соціально-економічні системи. Саме ця обставина зумовлює необхідність подальшого розвитку комплексного теоретико-методичного забезпечення, яке поєднувало б концепції економічної резильєнтності, адаптивного управління, інституційної трансформації та системного аналізу для всебічного оцінювання процесів функціонування й відновлення соціально-економічних систем в умовах воєнних викликів.

Метою дослідження є узагальнення та систематизація теоретико-методичних підходів до вивчення впливу війни на соціально-економічні системи, а також обґрунтування засад формування методичного підґрунтя для аналізу процесів функціонування та відновлення національної економіки в умовах воєнних і повоєнних трансформацій.

Виклад основних результатів дослідження. Війна, що триває на території України, є одним із найбільш масштабних явищ за розмірами та наслідками – як для самої України, так і для глобальної економіки. Воєнні дії стали причиною кардинальних потрясінь і зламів у всіх сферах суспільного життя: соціальній, економічній, політичній, демографічній, що спричинило глибокий вплив на стабільність, безпеку та перспективи розвитку країни та загалом існування українського народу. За оцінками Світового банку, наслідки війни для економіки України є безпрецедентними: вартість загального відновлення та реконструкції оцінюється в сумі 588 млрд дол., а наслідки соціально-демографічного екоциду є катастрофічними [1]. Відновлення країни потребує масштабних ресурсів, інституційної стійкості, соціальної згуртованості, ефективного управління, консолідації зусиль міжнародної спільноти та акумулювання всіх внутрішніх резервів країни.

Під час війни економіка України зіткнулась з виключними ризиками, які проявились у вигляді руйнування критичної інфраструктури, зростання

інфляційного тиску та бюджетного дефіциту, втрати значної частини експортного потенціалу та підвищення ступеня зовнішньої фінансової заборгованості. Ці наслідки зумовили необхідність швидкої адаптації внутрішніх економічних процесів і систем до нових реалій та пошуку нових підходів до функціонування національної економіки в умовах післявоєнного відновлення [2]. Європейська бізнес-асоціація визнає, що Україна є потужним учасником глобальної, а не тільки європейської економіки, у зв'язку з чим відновлення її макроекономічної стабільності та швидкість адаптації до нових економічних реалій постає винятково важливим для всього світового господарства [3].

Погоджуючись із такою оцінкою, Череп А. В. і Лещенко А. А. зауважують, що економічна адаптація країни до нових реалій воєнного та повоєнного часу вимагає вдосконалення базових політичних конструкцій як базису для відновлення, удосконалення інституційного забезпечення та подальших демократичних перетворень [4]. Науковці погоджуються, що адаптивні процеси мають одночасно відбуватися на всіх рівнях господарського управління: на макроекономічному, міжсекторальному, галузевому та локальному. При цьому потенціал успішного реагування на зовнішні виклики, спричинені воєнним станом, визначається спроможністю та готовністю бізнес-суб'єктів до змін.

Саме підприємствам належить виключна роль у стабілізації національної економіки та її відновленні на якісно новому рівні [5].

Масштабність, гострота та значущість воєнних конфліктів для економічних систем зумовили появу багатьох науково-методичних підходів до оцінки впливу їх наслідків. За всіма теоретико-методичними підходами наслідки воєнних конфліктів для національної економіки характеризуються як руйнівні, такі, що створюють довгострокові ризики для стійкості, призводять до різкого падіння економіки та відповідних соціальних наслідків. Одним із найбільш сучасних наукових підходів є підхід економічної стійкості, який характеризує та оцінює наслідки воєнного конфлікту з точки зору потенціалу економічної системи (національної економіки) до змін, адаптації та забезпечення довгострокового відновлення (рис. 1).

У межах вітчизняного наукового простору українські науковці також починають приділяти увагу концепції резильєнтності національної економіки за умов шоків воєнного конфлікту, проте дане питання залишається на рівні концептуального та прикладного обґрунтування [6; 7].

Оцінюючи сучасний стан економіки України та наслідки для неї, спричинені війною, науковці

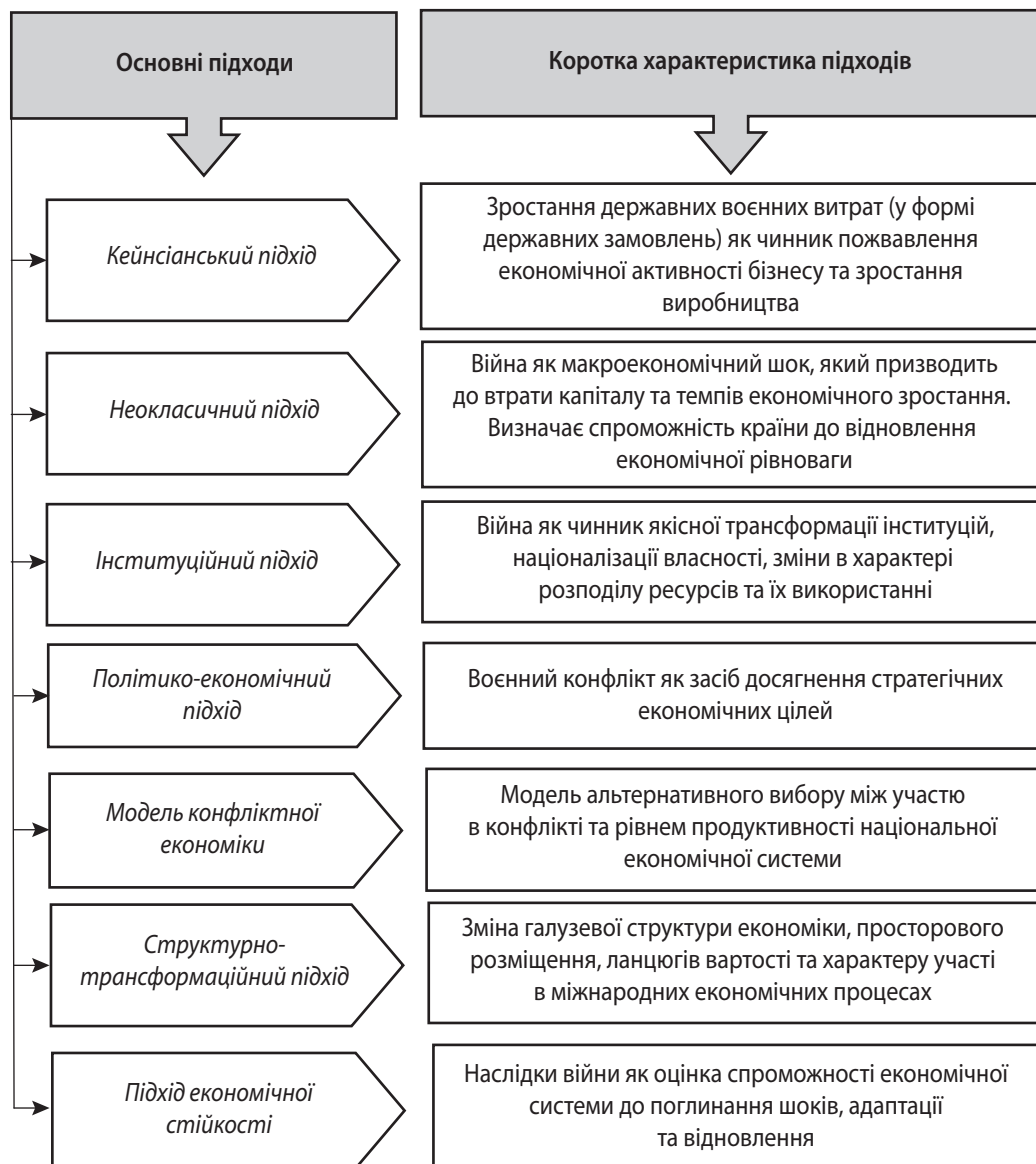

Рис. 1. Теоретико-методичні підходи до дослідження впливу воєнних конфліктів на соціально-економічні системи

Джерело: сформовано автором за даними [8–12].

акцентують увагу на її загальній стійкості та швидкому відновленні рівня основних утрачених показників (ВВП, обсягів експорту, рівня заробітної плати) [13]. До аналогічного висновку прийшли й експерти з МВФ, які відзначили економіку України та її здатність до швидкого реагування на виклики та наслідки війни. Серед ключових чинників, які забезпечили таку стійкість, було підкреслено: активну та раціональну діяльність урядових органів управління та НБУ; продовження реалізації демократичних реформ у країні; адаптацію бізнесу до шоків воєнного стану [14].

Разом із тим, учені наголошують на проблемах, що формують стратегічні ризики післявоєнного соціально-економічного відновлення країни, які акумулюються, перш за все, у площині витрати

людського капіталу, зростання зовнішньої заборгованості та втрати значної частини ресурсного потенціалу [15].

Така оцінка стала результатом зміни форматів функціонування національної економіки, вибору економічною системою найбільш оптимального способу адаптації, який забезпечив її стійкість у короткостроковій перспективі та створив передумови для майбутнього відновлення. Науково-методичної та практичної площини досліджень на даний час виявлено декілька основних форм і способів адаптації економіки та економічних систем різних рівнів управління до невизначеності, ризиків і загроз:

1) *асиміляція* – як форма перезапуску «ключових» економічних процесів із урахуванням принципів нових економічних даних (передумов);

2) *акомодация* – процес зміни структур, механізмів та цілей розвитку відповідно до наслідків турбулентних, дестабілізуючих чинників середовища [16];

3) *реформування та реструктуризація* – як процес зміни інституційних механізмів і національних систем господарського управління із переходом на якісно новий рівень розвитку соціально-економічної системи [17];

4) *просторова релокація*, що проявляється як захист, перерозподіл та відновлення ресурсів і виробництв на регіональному рівні та виступає формою територіальної та структурної реконфігурації національної економіки [18];

5) *збереження* – як мінімальна реакція економіки на зміни, невизначеність і вплив зовнішніх шоків та реорганізація – як форма реагування на виклики на рівні локальних економічних систем [19];

6) *стагнація* – форма «заморожування» основних економічних процесів як спосіб уникнення (нівелювання) ризиків зовнішнього середовища [20].

Фактично, форми збереження та стагнації проявляються як відсутність необхідних процесних змін і структурних трансформацій, у зв'язку з чим вони є форматами невдалої адаптації національної економіки до нових умов середовища та геополітичної й економічної реальності.

Як доповнення до даних форматів адаптації економіки до шоків зовнішнього середовища Соколова Л. В. окремо виділяє такі типи адаптаційних моделей трансформації економічних систем: оптимізаційні, аналітичні, економіко-математичні, дескриптивні, формалізовані, статистичні, параметричні [21].

Більш розвиненою в науково-методичній площині є класифікація форм і видів адаптації на локальному рівні функціонування економічних систем. Управління адаптаційними процесами на рівні бізнесу, окремих компаній, підприємницьких структур характеризується менш складними та масштабними процесами, що, відповідно, знижує ступень ризикованості обраних управлінських рішень у частині вибору адаптаційних форматів. Серед таких форм науковці відзначають активну, пасивну, превентивну адаптацію; рефлексивну та рефлекторну (залежно від характеру суб'єктних дій); коротко-, середньо- та довгострокову (за часом реалізації); спеціалізовану та універсальну за напрямком і метою трансформацій [22]; статичну та динамічну; кількісну та якісну [23].

Вибір форм і моделей адаптації макроекономічних систем (національної економіки) на виклики нестабільності та невизначеності функціонування визначається більш складною природою їх функціонування, набором механізмів та відповідного інструментарію, суб'єктно-об'єктною площиною та ресурсним забезпеченням. Визначальним чинником, що зумовлює формат адаптаційних заходів, є масштаб і характер структурних зламів, які мають місце як загальний результат і наслідки невизначеності та нових реалій.

Проведений аналіз свідчить, що сучасні теоретико-методичні підходи до дослідження впливу війни на соціально-економічні системи поступово еволюціонують від оцінювання виключно масштабів економічних втрат до комплексного дослідження процесів адаптації, резильєнтності, інституційної спроможності та стратегічного відновлення. Водночас більшість наявних наукових концепцій розглядає окремі аспекти функціонування економічних систем, тоді як сучасні умови потребують інтегрованого підходу, здатного одночасно враховувати взаємозалежність економічних, соціальних, демографічних, безпекових та інституційних факторів. Саме така комплексність дасть змогу більш повно оцінити реальні масштаби трансформацій, визначити критичні фактори стійкості та сформувати науково обґрунтовані сценарії відновлення.

У зв'язку з цим подальший розвиток теоретико-методичного забезпечення дослідження впливу війни має ґрунтуватися на поєднанні сучасних концепцій економічної резильєнтності, адаптивного управління, інституційної економіки та системного аналізу. Це створює підґрунтя для розроблення універсального інструментарію оцінювання стану соціально-економічних систем у кризових умовах, визначення їх адаптаційного потенціалу та прогнозування траєкторій післявоєнного розвитку. Комплексне використання зазначених підходів сприятиме формуванню ефективної державної політики відновлення, підвищенню якості управлінських рішень і забезпеченню довгострокової стійкості національної економіки.

ВИСНОВКИ

Воєнні дії формують багаторівневі трансформаційні процеси, які охоплюють економічну, соціальну, інституційну та просторову складові розвитку держави, що потребує застосування комплексного міждисциплінарного підходу до їх дослідження. Вивчення наявних концепцій показало поступову зміну дослідницької парадигми від оцінювання виключно економічних втрат до вивчення механізмів адаптації, економічної стійкості, резильєнтності та післякризового відновлення.

Сучасна українська економіка демонструє достатньо високий рівень адаптивності до воєнних викликів, однак її довгострокова стійкість значною мірою залежить від ефективності інституційних реформ, збереження людського капіталу, відновлення виробничого потенціалу та впровадження сучасних механізмів державного управління. Різноманіття існуючих моделей адаптації соціально-економічних систем відображає складність трансформаційних процесів, проте їх застосування потребує комплексного узгодження відповідно до специфіки воєнних ризиків, масштабів структурних змін та стратегічних цілей розвитку країни.

Подальший розвиток теоретико-методичного забезпечення дослідження впливу війни має ґрунтуватись на інтеграції концепцій резильєнтності, адаптивного управління, інституційної трансформації та системного аналізу. Саме такий підхід створить передумови для формування сучасної методології оцінювання стійкості соціально-економічних систем, обґрунтування ефективних механізмів післявоєнного відновлення та забезпечення довгострокового сталого розвитку України. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

- Overview: Ukraine. *World bank*. URL: <https://www.worldbank.org/ext/en/country/ukraine>
- Федотов О. О., Федотов С. О. Економічна адаптація підприємств України до умов війни. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія «Економічні науки»*. 2024. № 10. Т. 1. С. 159–166. DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-10-10378>
- Українська економіка під час війни. Що далі? URL: <https://eba.com.ua/ukrayinska-ekonomika-pid-chas-vijny-shho-dali/>
- Череп А. В., Лещенко А. А. Модернізація економіки України в повоєнний період. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 70. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-68>
- Грінченко Р. В., Кисличко К. А., Нечепелюк В. Г., Онищук В. С. Передумови адаптації підприємств до змін у воєнний період. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2023. № 5–6. С. 91–100. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2023-5-6-306-307-91-100>
- Іванов С. Особливості економічної стійкості як важливого складника забезпечення національної безпеки. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Державне управління»*. 2024. Т. 19. № 1. С. 74–79. DOI: <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2024/19-13/22>
- Лісовий А. В., Краєвський В. М. Економічна безпека України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2026. Вип. 83. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-83-188>
- Гетманенко О. О. Економіка війни: вплив сучасних військових конфліктів на глобальну економічну стабільність. *Актуальні проблеми економіки*. 2025. № 4. С. 90–101. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2025-1-286-90-101>
- World Economic Outlook: Global Economy in the Shadow of War. Chapter 3: The Macroeconomics of Conflicts and Recovery. *International Monetary Fund*. April 2026. URL: <https://www.imf.org/-/media/files/publications/weo/2026/april/english/ch3.pdf>
- Blattman Ch., Miguel E. Civil War. *Journal of Economic Literature*. 2010. Vol. 48. Iss. 1. P. 3–57. DOI: <https://doi.org/10.1257/jel.48.1.3>
- Briguglio L., Cordina G., Farrugia N., Vella S. Economic Vulnerability and Resilience: Concepts and Measurements. *Oxford Development Studies*. 2009. Vol. 37. Iss. 3. P. 229–247. DOI: <https://doi.org/10.1080/13600810903089893>
- Ibáñez A. M., Arjona A., Arteaga J., Cárdenas J. C., Justino P. The Long-Term Economic Legacies of Rebel Rule in Civil War: Micro Evidence From Colombia. *Journal of Conflict Resolution*. 2024. Vol. 68. Iss. 9. P. 1825–1855. DOI: <https://doi.org/10.1177/00220027231170569>
- Козловський С. В., Скомаровський В. В., Солоненко Ю. В., Довгальок Ю. С. Оцінка стійкості економічного розвитку України в умовах війни. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 9. С. 78–82. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.9.78>
- Бедратенко О. Три фактори стійкості економіки України здивували МВФ. *Радіо Свобода*. 26.10.2024. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ekonomika-ukrayiny-mvf-viyna/33174502.html>
- Жикаляк М. В. Економічна стійкість України. *Економічний вісник Донбасу*. 2025. № 1. С. 172–181. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-1\(79\)-172-181](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-1(79)-172-181)
- Іщенко С. В., Ткач В. П., Глазунова О. О. Сучасні підходи до формування та реалізації адаптаційного механізму економічних систем в умовах глобальної турбулентності. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 77. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-51>
- Ємельяненко Л., Пантасенко В. Адаптація світового досвіду економічного стратегування відновлення України. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2025. Вип. 1. С. 29–41. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-77-29-41>
- Шандова Н., Годунов С. Релокаційна трансформація регіональної економічної структури України в умовах війни: просторові диспропорції та наслідки. *Економічні горизонти*. 2026. Вип. 2. С. 68–84. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.2\(35\).2026.359173](https://doi.org/10.31499/2616-5236.2(35).2026.359173)

19. Simmie J., Martin R. The Economic Resilience of Regions: Towards an Evolutionary Approach. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*. 2010. Vol. 3. Iss. 1. P. 27–43. DOI: <https://doi.org/10.1093/cjres/rsp029>
20. Martin R. Regional Economic Resilience, Hysteresis and Recessionary Shocks. *Journal of Economic Geography*. 2012. Vol. 12. Iss. 1. P. 1–32. DOI: <https://doi.org/10.1093/jeg/lbr019>
21. Соколова Л. В. Теоретико-методологічна платформа розробки системи адаптації підприємств до змін зовнішнього середовища. *Проблеми економіки*. 2016. № 3. С. 206–211. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2016-3_0-pages-206_211.pdf
22. Халіна В. Ю., Абелєнцев Є. В. Теорія адаптації бізнесу до умов невизначеності. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-6>
23. Мельник А. О. Адаптація вітчизняних підприємств в умовах світової економічної кризи. *Бізнес Інформ*. 2012. № 10. С. 30–32. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2012-10_0-pages-30_32.pdf
- ## REFERENCES
- Bedratenko O. (2024, October 26). Try faktory stiikosti ekonomiky Ukrainy zdyvuvaly MVF [Three factors of resilience of Ukraine's economy surprised the IMF]. *Radio Svoboda*. <https://www.radiosvoboda.org/a/ekonomika-ukrayiny-mvf-viyina/33174502.html>
- Blattman Ch. & Miguel E. (2010). Civil War. *Journal of Economic Literature*, 1(48), 3–57. <https://doi.org/10.1257/jel.48.1.3>
- Briguglio L., Cordina G., Farrugia N. & Vella S. (2009). Economic Vulnerability and Resilience: Concepts and Measurements. *Oxford Development Studies*, 3(37), 229–247. <https://doi.org/10.1080/13600810903089893>
- Cherep A. V. & Leshchenko A. A. (2024). Modernizatsiia ekonomiky Ukrainy v povoiennyi period [Modernization of Ukraine's economy in the post-war period]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 70. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-70-68>
- eba.com.ua. *Ukrainska ekonomika pid chas viiny. Shcho dali?* [Ukrainian economy during the war. What's next?]. <https://eba.com.ua/ukrayinska-ekonomika-pid-chas-vijny-shho-dali/>
- Fedotov O. O. & Fedotov S. O. (2024). Ekonomichna adaptatsiia pidpriemstv Ukrainy do umov viiny [Economic adaptation of Ukrainian enterprises to war conditions]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal «Inter-nauka». Seriya «Ekonomichni nauky»*, 10(1), 159–166. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-10-10378>
- Hetmanenko O. O. (2025). Ekonomika viiny: vplyv su-chasnykh viiskovykh konfliktiv na hlobalnu ekon-michnu stabilnist [War economy: the impact of modern military conflicts on global economic stability]. *Aktualni problemy ekonomiky*, 4, 90–101. <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2025-1-286-90-101>
- Hrinchenko R. V., Kyslychko K. A., Nechepeliuk V. H. & Onyshchuk V. S. (2023). Peredumovy adaptatsii pid-priemstv do zmin u voiennyi period [Prerequisites for enterprise adaptation to changes during the war period]. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, 5–6, 91–100. <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2023-5-6-306-307-91-100>
- Ibáñez A. M., Arjona A., Arteaga J., Cárdenas J. C. & Justino P. (2024). The Long-Term Economic Legacies of Rebel Rule in Civil War: Micro Evidence From Colombia. *Journal of Conflict Resolution*, 9(68), 1825–1855. <https://doi.org/10.1177/00220027231170569>
- International Monetary Fund. (2026). *World Economic Outlook: Global Economy in the Shadow of War. Chapter 3: The Macroeconomics of Conflicts and Recovery*. <https://www.imf.org/-/media/files/publications/weo/2026/april/english/ch3.pdf>
- Ishchenko S. V., Tkach V. P. & Hlazunova O. O. (2025). Suchasni pidkhody do formuvannia ta realizatsii adaptatsiinoho mekhanizmu ekonomichnykh system v umovakh hlobalnoi turbulentnosti [Modern approaches to the formation and implementation of the adaptation mechanism of economic systems under conditions of global turbulence]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 77. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-51>
- Ivanov S. (2024). Osoblyvosti ekonomichnoi stiikosti yak vazhlyvoho skladnyka zabezpechennia natsionalnoi bezpeky [Features of economic resilience as an important component of ensuring national security]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriya «Derzhavne upravlin-nia»*, 1(19), 74–79. <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2024/19-13/22>
- Khalina V. Yu. & Abielientsev Ye. V. (2023). Teoriia adaptatsii biznesu do umov nevyznachenosti [Theory of business adaptation to conditions of uncertainty]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 55. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-6>
- Kozlovskiy S. V., Skomarovskyi V. V., Solonenko Yu. V. & Dovhaliuk Yu. S. (2025). Otsinka stiikosti ekonomichnoho rozvytku Ukrainy v umovakh viiny [Assessment of the stability of economic development of Ukraine in war conditions]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 9, 78–82. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.9.78>
- Lisovyi A. V. & Kraievskiy V. M. (2026). Ekonomichna bezpeka Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Economic security of Ukraine under martial law]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 83. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-83-188>

- Martin R. (2012). Regional Economic Resilience, Hysteresis and Recessionary Shocks. *Journal of Economic Geography*, 1(12), 1–32.
<https://doi.org/10.1093/jeg/lbr019>
- Melnik A. O. (2012). Adaptatsiia vitchyznianskykh pidpriemstv v umovakh svitovoi ekonomichnoi kryzy [Adaptation of domestic enterprises in conditions of global economic crisis]. *Biznes Inform*, 10, 30–32.
https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2012-10_0-pages-30_32.pdf
- Shandova N. & Hodunov S. (2026). Relokatsiina transformatsiia rehionalnoi ekonomichnoi struktury Ukrainy v umovakh viiny: prostorovi dysproportsii ta naslidky [Relocation transformation of the regional economic structure of Ukraine under war conditions: spatial disparities and consequences]. *Ekonomichni horyzonty*, 2, 68–84.
[https://doi.org/10.31499/2616-5236.2\(35\).2026.359173](https://doi.org/10.31499/2616-5236.2(35).2026.359173)
- Simmie J. & Martin R. (2010). The Economic Resilience of Regions: Towards an Evolutionary Approach. *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, 1(3), 27–43.
<https://doi.org/10.1093/cjres/rsp029>
- Sokolova L. V. (2016). Teoretyko-metodolohichna platforma rozrobky systemy adaptatsii pidpriemstv do zmin zovnishnoho seredovyshcha [Theoretical and methodological platform for developing a system for adapting enterprises to changes in the external environment]. *Problemy ekonomiky*, 3, 206–211.
https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2016-3_0-pages-206_211.pdf
- World bank. Overview: Ukraine. <https://www.worldbank.org/ext/en/country/ukraine>
- Yemelianenko L. & Pantasenko V. (2025). Adaptatsiia svitovoho dosvidu ekonomichnoho stratehuvannia vidnovlennia Ukrainy [Adaptation of world experience in economic strategizing for the recovery of Ukraine]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, 1, 29–41.
<https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-77-29-41>
- Zhykalyak M. V. (2025). Ekonomichna stiikist Ukrainy [Economic resilience of Ukraine]. *Ekonomichni visnyk Donbasu*, 1, 172–181.
[https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-1\(79\)-172-181](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-1(79)-172-181)
- Дослідження не отримувало зовнішнього фінансування.
Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів.
Інструменти ШІ у підготовці цієї роботи не використовувались.
- Стаття надійшла до редакції / Received: 11.06.2026
Статтю прийнято до публікації / Accepted: 24.06.2026
Оприлюднено / Published: 30.07.2026

УДК 339.1:338.49(477)
JEL: G20; L81; O18; R11
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-6-22-32>

ТРЕНДИ РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ В УКРАЇНІ ПІСЛЯ 2022 РОКУ

©2026 РОЖКО В. І., ЛИСЕНКО А. О.

УДК 339.1:338.49(477)
JEL: G20; L81; O18; R11

Рожко В. І., Лисенко А. О. Тренди розвитку інфраструктури ринку в Україні після 2022 року

Попри зростання публікаційної активності щодо окремих складових ринкової інфраструктури України комплексний аналіз системних змін у динаміці 2022–2026 рр. залишається недостатньо розробленим. Поза увагою дослідників лишається взаємозумовленість між фізичними руйнуваннями та цифровою трансформацією, а також нові бізнес-моделі, що постали як адаптаційна відповідь ринкових інститутів на умови збройного конфлікту. Мета дослідження – виявити та систематизувати тренди розвитку ринкової інфраструктури України після лютого 2022 р., охарактеризувати нові моделі функціонування ринкових інститутів і окреслити вектори повоєнної модернізації в контексті євроінтеграції. У дослідженні застосовано системно-структурний і порівняльний аналіз, узагальнення статистичних і аналітичних матеріалів органів державної влади, міжнародних організацій і галузевих звітів за 2022–2026 рр. Встановлено, що руйнування фізичної ринкової інфраструктури (передусім транспортно-логістичної та торговельної) водночас спрацювало каталізатором прискореної цифровізації. Ідентифіковано п'ять ключових трендів: 1) формування децентралізованих логістичних хабів класу 3PL/4PL; 2) стрімке зростання електронної комерції (понад 6 млрд дол. США у 2023 р., темп зростання близько 20% щорічно); 3) розбудова фінтех-екосистеми та впровадження відкритого банкінгу (Постанова НБУ № 80, 2025 р.); 4) трансформація платформи «Дія» у повноцінний ринковий інститут; 5) виникнення оборонно-технологічних стартап-кластерів як нового феномену ринкової інфраструктури (понад 2 600 активних стартапів у 2024 р.). Наукова новизна статті полягає в комплексному описі якісних нових моделей ринкової інфраструктури, що постали в умовах збройного конфлікту: маркетплейс-моделі з фінтех-конвергенцією, мережевої логістики 3PL/4PL та гібридної оборонно-комерційної екосистеми. Повоєнне відновлення потребує синхронізації фізичної відбудови з цифровою модернізацією за стандартами ЄС і принципами резильєнтності. Результати можуть використовуватися при розробці стратегій економічного відновлення, залученні іноземних інвестицій в інфраструктурні проекти та гармонізації регуляторної бази з вимогами єдиного ринку ЄС.

Ключові слова: ринкова інфраструктура; цифровізація; воєнна економіка; логістика; електронна комерція; фінтех; відновлення України.

Табл.: 1. Бібл.: 20.